

Mroczkowski, Ireneusz

XXXI tom "Studiów Płockich"

Studia Płockie 31, 11-14

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

XXXI TOM „STUDIÓW PŁOCKICH”

Przekazując do rąk czytelników XXXI tom „Studiów Płockich”, owoc intelektualnej pracy płockiego środowiska teologicznego, powtarzamy za Augustynem słowa odnoszone do Ojców Kościoła: *co znaleźli w Kościele, zachowali; czego się nauczyli, nauczali; to co otrzymali od ojców, przekazali synom*. Zdanie to znajdujemy w artykule ks. W. Turka na temat Ojców Kościoła (*Dlaczego studiować Pisma Ojców Kościoła*) Uwzględniając fakt, że Ojcowie stworzyli Tradycję, na której się opieramy do dzisiaj, nikt nie może mieć wątpliwości jak ważne jest solidne nauczanie i wierne przekazywanie prawdy Bożej w trzecim tysiącleciu chrześcijaństwa.

Czytanie Ojców Kościoła – poza innymi korzyściami – uczy odwagi w dialogu teologów ze współczesnymi nurtami myśli świeckiej. Ks. L. Misiarczyk pokazuje konkretne pożytki z czytania Ojców Kościoła (*Próżność i pycha: myśli racjonalnej części duszy w duchowej walce według Ewagriusza z Pontu*). Okazuje się, że Ewagriusz z Pontu nie tylko się nie zestarzał, ale jego sposoby walki z pychą i próżnością są cenne w czasach, gdy pycha podsyca próżność, a próżność karmi pychę.

Ojcowie przekazali nam też głębokie rozumienie męczeństwa. Ks. S. Zalewski ukazuje nie tylko, że w *męczenniku jest Chrystus (Tertulian)*, ale kreśli rozwój teologii męczeństwa (*Męczeństwo w Kościele Katolickim*). Na przełomie tysiącleci Jan Paweł II zmobilizował Kościół katolicki do szczególnej refleksji na temat męczeństwa. Wiąże się to z obowiązkiem religijnego pochylenia się nad męczennikami XX wieku. Warto polecić ten temat także w perspektywie rozpoczynającego się procesu beatyfikacyjnego drugiej grupy polskich męczenników z czasów II wojny światowej.

Odwaga wierności aż do męczeństwa nie wyklucza odwagi dialogu. Początek trzeciego tysiąclecia, zagrożony konfliktem między cywilizacją arabską a zachodnią, jest wezwaniem do pogłębienia dialogu życia poprzez dialog religijnego doświadczenia i dialog międzyreligijny. Pan E. Sakowicz ukazuje teologiczne podstawy dialogu międzyreligijnego oraz jego cele (*Dialog międzyreligijny – przekraczaniem «progu nadziei»*). Autor słusznie podkreśla, że już Ojcowie Kościoła dostrzegali zarodki prawdy w innych religiach. W nowym tysiącleciu i w zmieniającej się kulturze odkrywanie tych zarodków staje się przekraczaniem progu nadziei na odkrywanie prawdy o Bogu „bogatym w miłosierdzie” i utrzymującym świat w istnieniu.

Wzmacnia się w ten sposób budowanie braterskiego świata. Jest w nim miejsce na ukonkretniony, polski, wyraz ducha, jaki wyraził się w pieśni-orędziu *Bogurodzica*. Jan Paweł II mówił o niej, że jest polskim wyznaniem wiary, polskim *Credo*. Wyrażone zostały w niej główne prawdy wiary i podstawowe zasady moralne. Na *Bogurodzicy* wychowały się pokolenia naszych praojców. Świadczy więc o chrześcijańskich znamionach kultury polskiej. W obecnym tomie „Studiów Płockich” analizę teologiczną *Bogurodzicy* przedstawiają ks. D. Brzeziński i A. R. Żabowska (*Kult Najświętszej Maryi Panny w „Bogurodzicy” – najcenniejszym zabytku polskiej średniowiecznej pieśni religijnej*).

Przechodząc do współczesnych sposobów realizacji orędzia chrześcijańskiego, podejmujemy kilka istotnych problemów prawnych, etycznych i psychologicznych. Nie zapominamy bowiem, że wraz z początkiem adwentu, w 2003 r. w Kościele w Polsce, rozpoczyna się realizacja programu duszpasterskiego, skupionego wokół moralności chrześcijańskiej. W tym kontekście ks. W. Góralski omawia relację między prawem kościelnym i państwowym. Podkreślona na Soborze Watykańskim II zasada niezależności i autonomii państwa i Kościoła jest dogodną formułą kształtowania wzajemnych relacji między państwem i Kościołem. W dziesiątą rocznicę podpisania konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską (28 lipca 2003 r.) dobrze jest przypomnieć szczęśliwe rozwiązania Konkordatu oraz uwypuklić zasady określające stosunek prawa kanonicznego do państwowego.

Tak jak konkordat nie sprawił, że Polska stała się państwem wyznaniowym, choć ludziom wierzącym zabezpieczono ich prawa, tak myśl chrześcijańska musi odważnie szukać swego wyrazu wobec myśli świeckiej. Jednym ze znaczących myślicieli chrześcijańskich w XX w., który podjął to zadanie, był Romano Guardini (1885-1968), niemiecki filozof, teolog, znawca literatury. Od połowy lat 80. obserwujemy zainteresowanie jego twórczością, zwłaszcza filozoficzną. Ks. A. Kobyliński przypomina jego antropologię (*Filozofia człowieka w myśli Romano Guardiniego*). Personalizm Guardiniego otwiera myśl chrześcijańską zarówno na dialog ze współczesnym człowiekiem, jak i z Bogiem Stwórcą. Te problemy pojawiły się w czasie płockiego sympozjum naukowego, zorganizowanego przez Koło Naukowe studentów Wyższego Seminarium Duchownego w listopadzie 2002 r. Refleksje zebrane podczas sympozjum prezentuje ks. A. Kobyliński w artykule: *Pytanie o epokę postsekularną*.

W takiej epoce coraz częściej rozlega się wołanie o etyczny wymiar życia publicznego. Ethosowi mieszczańskiemu poświęcony jest artykuł ks. I. Mroczkowskiego (*Ethos obywateli a dobro polis*). Okazuje się, że po lewicowej krytyce moralności mieszczańskiej, przychodzi wielki głód moralności, niezbędnej do budowania samorządnych małych ojczyzn. Jeszcze większy głód ethosu odczuwa polska szkoła. Tragiczną ilustracją tej tezy stały się wydarzenia w toruńskim technikum budowlanym w maju 2003 r., upublicznione na początku roku szkolnego 2003/2004. Wszyscy naraz zaczęli mówić o konieczności wychowania w szkole. My odpowiadamy na to artykułem ks. B. Czupryna: *Zarys etyki zawodu nauczyciela*.

Niezbędna pomocą w wychowaniu etycznym jest *metanoia* – przemiana myśli, uczuć i zachowań człowieka, w języku religijnym często nazywana nawróceniem. Psychologicznym aspektem nawrócenia, zwłaszcza pojmowaniu nawrócenia jako przezwyciężaniu kryzysu i przełomu ku życiu, poświęcony jest artykuł ks. R. Jaworskiego: *Psychologiczna interpretacja fenomenu nawrócenia*.

Jak zwykle w „Studiach Płockich” bogato prezentuje się dział historyczny. Ks. W. Graczyk przedstawia najważniejsze skarby kultury narodowej w Płocku. Z przyjemnością publikujemy też artykuł młodego naukowca z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, P. Pokory, który zajmuje się późnośrednio-wieczną sfragistyką biskupią. W oparciu o szeroką kwerendę archiwalną, szczególnie w Archiwum Państwowym w Krakowie, powstał interesujący tekst na temat pieczęci biskupa płockiego, Jakuba z Kurdwanowa (*Dwie pieczęcie większe Biskupa Płockiego Jakuba [1396-1425]*).

Równie źródłową pracę przedstawia ks. T. Żebrowski na temat kolejnych proboszczów kościoła parafialnego w Łomży. Poczynając od pierwszej połowy XV w., Autor wylicza najpierw proboszczów, a następnie prepozytów kościoła parafialnego świętych Michała Archanioła i Jana Chrzciciela (*Proboszczowie kościoła parafialnego w Łomży, a następnie prepozyci kościoła parafialnego świętych Michała Archanioła i Jana Chrzciciela do początku XIX w.*).

Kolejne dwa artykuły płockich historyków powstały na podstawie akt wizytacyjnych biskupów płockich. Ks. D. Majewski, korzystając z akt wizytacyjnych bpa W. Baranowskiego, opisuje stan szpitalnictwa parafialnego na północnym Mazowszu w końcu XVI i na początku XVII w. (*Stan szpitalnictwa parafialnego w Diecezji Płockiej na przełomie XVI i XVII w. na podstawie wizytacji biskupa Wojciecha Baranowskiego*). Natomiast ks. M. M. Grzybowski przytacza opis wizytacyjny parafii św. Mateusza w Pułtusku z roku 1782 (*Wizytacja parafii św. Mateusza w Pułtusku z 1782 r.*).

W ostatniej części – sprawozdania, omówienia i recenzje – przypominamy najważniejsze wydarzenia naukowe w Wyższym Seminarium Duchownym w Płocku w roku 2002/2003 (ks. W. Graczyk, *Sprawozdanie z działalności naukowej Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku w roku akademickim 2002/2003*) oraz publikujemy wykaz prac magisterskich i zawodowych licencjackich napisanych w Punkcie Konsultacyjnym w Płocku Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w latach 1999 – 2002 (ks. D. Brzeziński).

W dziale recenzji przedstawiamy szerokie omówienie pracy na temat poradnictwa religijno-egzystencjalnego (Ks. Jaworski). Nasi recenzenci omawiają Instrukcję Kongregacji do spraw Duchowieństwa o kapłanie jako pasterzu i przewodnikowi wspólnoty (Ks. D. Piskorski) oraz Materiały pomocnicze do realizacji programu duszpasterskiego na rok 2002/2003 (Ks. H. Seweryniak). Nie do przecenienia jest też recenzja studium socjologicznego ks. J. Mariańskiego o kryzysie wartości w czasie transformacji ustrojowej (R. Bogusz) oraz praca zbiorowa o wartościach i demokracji, będąca pokłosiem sympozjum moralistów polskich w 2001 r. (M. Wyrostkiewicz).

Ciekawą pracę kard. Z. Grocholewskiego (*Univerzita a Cirkev na zaciatku tre-tieho milenia*) o relacji uniwersytetu i Kościoła, recenzuje ks. W. Góralski. Choć praca została wydana w języku słowackim, to dzięki syntezie Recenzenta możemy zapoznać się z najistotniejszymi tezami książki. Profesorów teologii, zarówno na Uniwersytecie jak i w Seminarium, zainspiruje wiele uwag Kardynała.

Mamy nadzieję, że także naszych Czytelników zainspirują artykuły zamiesz-czone w niniejszym Tomie, który dedykujemy – w 25-lecie pontyfikatu – Janowi Pawłowi II.

Ks. I. Mroczkowski